

Hotade arter i naturmedicin

– Vet du som köper eller säljer naturmedicin vilka regler som gäller?

Artskydd

Naturmedicin och CITES

En stor del av världens befolkning är beroende av växter och djur för framställning av olika mediciner. Dessa traditionella mediciner används regelbundet på många ställen och bygger på hundraåriga kunskaper och traditioner. Genom en globalt ökad handel med naturmedicin hotas ungefär 200 växtarter och 50 djurarter. Några av dessa är till och med nära utrotning.

CITES

CITES-konventionen ska säkerställa att handeln med vilda djur och växter inte hotar deras överlevnad. EU har infört CITES genom en särskild lagstiftning, CITES-förordningarna. De omfattar fler arter än de som finns i konventionen.

Det finns regler inom EU för kommersiella aktiviteter med dessa djur- och växtarter. För att föra in sådana arter i EU krävs olika tillstånd. För de mest hotade arterna är all handel förbjuden.

Detta är kommersiella aktiviteter

- Att köpa, sälja, byta eller hyra ut
- Att erbjuda sig att köpa eller sälja, till exempel genom annons
- Att visa upp mot ersättning eller på annat sätt använda i vinstsyfte

Exempel på CITES-arter som används inom naturmedicin

Produkter från växter och djur kan förekomma antingen obearbetade, exempelvis bitar av ben, horn, rötter eller som färdig "medicin", till exempel piller, plåster och salvor. Oavsett i vilken form de förekommer är handel med CITES-arter reglerad eller förbjuden.

Myskhjort, tiger, leopard, sjöhäst påstås öka sexuella lusten, bota impotens och bota andra sjukdomar i hjärta, lever, lungor, astma, bota feber och lindra smärta. Leoparden används ibland som ersättning för tigern som nästan är utrotad.

Noshörningens och saigaantilopens horn sägs bekämpa långvarig feber. Noshörningshorn påstås även bota andra sjukdomar som t.ex. näsblod och slaganfall.

Galla från björnar sägs bota lever- och hjärtsjukdomar och hemorrojder. Gallblåsan används också för att bota problem med lever, mage och matsmältningen.

Även många växtarter förekommer i naturmedicin. Aloe, används i mediciner och sägs läka hudåkommor, stärka immunförsvaret och bota magproblem. Aloë vera och Aloë barbadensis odlas och får användas.

Den kaktusliknande växten Hoodia används i bantningspreparat.

Saussarea costus (på svenska kungsskära) anses hjälpa mot hosta, astma, feber och kolera.

Björngalla

Hoodiapreparat

De mest hotade arterna

För de allra mest hotade arterna är all handel förbjuden. Det gäller till exempel alla noshörningar, tiger och leopard. Om en produkt innehåller något från dessa arter, får den inte köpas eller säljas. Det gäller även om det rör sig om en liten del av det totala innehållet. Det räcker att det står på förpackningen att det finns till exempel tigerben i en produkt för att den ska vara olaglig, oavsett om den verkligen innehåller detta.

Tigern befinner sig på gränsen till utrotning. Under de senaste 50 åren har tre underarter av tiger (balinesisk tiger, javanesisk tiger och kaspisk tiger) utrotats på grund av illegal jakt och handel med produkter från tiger.

Noshörningshorn har sedan länge använts i traditionell kinesisk medicin. Populariteten har ökat och tjuvjakten har exploderat under de senaste åren. Noshörningarna är nu på väg att utrotas och den illegala handeln är den absolut största orsaken.

Flera arter av orkidéer löper stor risk att utrotas om inte den olagliga handeln upphör. Orkidéer används i den asiatiska naturmedicinen, men den kan ersättas med andra ingredienser.

Orkidé av arten *Renanthera imschootiana*

Tillstånd till import och export

För många CITES-arter måste du söka tillstånd om du vill föra in produkter av dem till EU.

För arter som anses mindre hotade kan det räcka att du anmäler importen till Tullverket.

När du exporterar hotade arter ut från EU måste du i de flesta fall ha ett exporttillstånd. Det söker du hos Jordbruksverket.

Plåster innehåller ofta syntetiskt material. Men se upp, det förekommer att de innehåller bland annat riktiga tiger- och leopardben.

Straffbart att bryta mot CITES-reglerna

Den som bryter mot EU:s förbud mot kommersiella aktiviteter och handlar med CITES-arter utan att kunna bevisa laglig bakgrund eller utan att ha de nödvändiga dokumenten begår ett artskyddsbrott och kan åtalas för detta. Straffskalan för artskydds-brott sträcker sig från böter upp till fyra års fängelse.

Hur kan jag ta reda på vad som gäller?

Undvik att handla med produkter av djur och växter som du misstänker kan vara tillverkade av hotade arter. Då hjälper du till att minska efterfrågan på arterna och risken minskar att de utrotas.

Om du är osäker på en produkt, kontakta din länsstyrelse eller Jordbruksverket. På Jordbruksverkets webbplats finns information om vad som gäller för olika artgrupper och produkter som förekommer i handeln med naturmedicin.

Du kan tipsa din länsstyrelse om du ser något som verkar misstänkt olagligt.

Kontaktuppgifter

- Länsstyrelsen: www.lansstyrelsen.se
- Jordbruksverket: www.jordbruksverket.se
- Tullverket www.tullverket.se

Länsstyrelserna

Jordbruks
verket

Tullverket

Foton: Plåster av leopard, tiger m.fl.- Länsstyrelsen Uppsala län, sjöhäst, Saussurea costus – Tullverket, Orkidé – Creative Commons, Michael w (CC BY-SA 3.0), övriga bilder – Miljösamverkan Sverige, Projekt TAM.enkoraller, praktrosellor, sporrsköldpadda, mässbild – Per Levenskog